СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIII. Ч. 49. Ню Йорк і Джерзі Сіті, субота, 10. березня 1945. No. 49. New York and Jersey City, Saturday, March 10, 1945. Vol. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ГЕРОЙСЬКА СМЕРТЬ ОБДАРЕНОГО КОНҐРЕСОВОЮ МЕДАЛЮ

У першому дні американського наступу на остров Іво згинув, як тепер звідомляють, саржент Джан Базільоне, з італійського роду, замешкалий в Раритен, Ню Джерзі, що був — перший з маринарки — нагороджений Почесною Конґресовою Медалю за надзвичайну хоробрість на Ґвадалканал. Будучи на відпустці міг дістати при війську добру, безпечну посаду, та обіздаючи різні міста підчас кампанії за Военними Бондами, сказав, що чується як „образ в музею" і вернув назад до своїх маринарів на Пацифіку, щоб далі воювати з ворогом. Ось таким поступком сам поклав собі вічний памятник, пишуть ґазети.

В СПРАВІ ЗБІРКИ ОДЯГУ

"PRESIDENT'S WAR RELIEF CONTROL BOARD" оголосив через свого директора (James Brunot), що спиняється усяку збірку одежі для допомогових цілей через різні допомогові організації. В часі від 1. березня до 31. травня буде таку збірку переводити "United National Clothing Collection Committee" на чолі з Г. К. Кайзером. Властива збіркова кампанія зачнеться по кампанії в користь А. Ч. Хреста, а скінчиться перед кампанією в справі Семої Военної Позички.

ЩЕ ПРО „КОЗАКІВ ВЛАСОВА"

Офіс Военних Інформацій подає, що братіславське, націстівське радіо передало, що військову акцію російсько-советського генерала А. А. Власова названо тепер „Комітетом Визволення Народів Росії". Далі передано, що дня 18. лютого б. р. цей комітет підписав з націстівською владою угоду в справі фінансування його акції німецьким урядом. Передше подано, що Кулаков, гетьман терекських козаків, передав від імені Власова націстівському міністрови пропаганди Ґебельсови міліон німецьких марок „як дарунок" і „як потвердження льояльности козаків до Райху". Кулаков та його делеґація мали ще заявити, що вони не перестануть воювати „поки не ввійдуть до своеї батьківщини разом з німцями".

БОРОНИТИ ЦІЛОСТИ І НЕЗАЛЕЖНОСТИ ПОЛЬЩІ

Щоб не ділось, а американським полякам треба постійно й вперто далі боронити цілости і незалежности Польщі, голосить Кароль Бурке, представник Обєднаної Польської Преси в Вашинґтоні.

ДЛЯ ДОПОМОГИ КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

„Американско Русский Вестнік", орґан „Соединенія", зачав кампанію за грошевою збіркою, як і одягу, для Карпатської України, чи як кажеться у їхніх відозвах, „для Подкарпатской Руси". Для цеї цілі створено Центральний Комітет Помочі Підкарпатській Руси, якого почесним предсідником є еп. Василь Такач. Гроші взивається слати до комітету, якого анґлійська назва є така: American Carpatho-Russian War Relief Committee.

При тому згадуємо, що часопис мабуть далі рахується, що Карпатська Україна буде належати до Чехословаччини, коли звертається до президента Чехословаччини, д-ра Едварда Бенеша статтею, якої сам наголовок говорить уже за її зміст, а той наголовок такий: „Пане Бенеш то Подкарпаска Русь, а не Україна!"

ПОЛЬЩА НА АМЕРИКАНСЬКИХ ПОШТОВИХ МАРКАХ

Френк С. Вокер, ґенеральний почмайстер Злучених Держав, як свого часу пускав в обіг американську поштову марку, присвячену Польщі, сказав таке: „Ще досі ніколи не було на поштових марках Злучених Держав прапору іншого народу крім американського... А тепер видали мицю поштову марку як вираз вдячности і поваги для поляків і Польщі за те, що зробили для Америки і цілого людства".

Це тепер нагадують польські ґазети і ще додають, що президент Рузвелт був заявив, що „Польща е надхненням народів". І що з тих гарних слів? — питають ці ґазети.

ПОУЧАЮЧИЙ ПРИКЛАД З ПАМЯТНИКАМИ

На Світовій Виставі, що була в Ню Йорку, був перед польським павільоном памятник Ягайла, роботи славного різьбаря С. Островского, що коштував велику суму гроша. По виставі, як пищуть польські ґазети, „памятник валявся кілька років у болоті". Тепер по великих заходах мейор міста Ню Йорку, Ля Ґвардія, обіцяв польским організаціям, що дасть дозвіл на приміщення памятника в Сентрал Парку. Та перенесення і уміщення на новім місці буде коштувати $25,000. Тепер, як одержано дозвіл, товариства і ґазети ломлять собі голову, як дістати ту суму, а справа стала вже „гоноровою".

ПЕРША АМЕРИКАНСЬКА АРМІЯ ВЖЕ ПЕРЕЙШЛА РІКУ РЕН

Не помогли німцям три протинаступи, якими вони змагали здержати перехід Першої Американської Армії через Рен між містами Бон і Кобленц. Наступи відбито, мостовий причал здобуто, і так американське військо знайшлося на східнім березі Рену, себто на такій німецькій території, на якій від часів Наполеона, -805 року, не було ніколи чужинецького війська. На півночі й полудні наступали в тому самому часі з успіхом Девята і Трета Американська Армія.

ЩЕ ДАЛІ ПРО „РУСІНУФ" І „УКРАЇНЦУФ"

Як затуманені польським шовінізмом є навіть многі з американських поляків, видно найкраще з декларації, яку проголосив адв. Кароль Розмарек, президент Конґресу Американської Полонії, як відповідь на твердження през. Рузвелта, що на схід від Лінії Курзона українці є в більшости, не поляки. Отже адв. Розмарек, складаючи декларацію від імені своєї організації, заявив, що таки поляки становлять там більшість, а „зараз по польській групі українці й русини становлять там найбільшу національну групу". До цього додав ще стільки правди, що ствердив, що „хоч те відповідає правді, що вони не є поляками, то теж є правдою, що вони не є росіянами".

З СОВЕТСЬКОЇ ДІЙСНОСТИ

Литовська ґазета „Дарбінінкас" з 6. березня б. р. подає звіт про свято литовської незалежности в Лос Анджелес, на якому говорив Овен Ж. С. Норем, бувший американський посол до Литви та автор книжки „Таймлес Літуенія". Казав, між іншим, що большевики забрали в Литві його брата і зажадали $10,000 окупу, а коли їм ту суму дали, то замісць випустити брата на волю, казав Нормен, його замордували. — Подав: К. В.

НА МЕДИЧНІ ІНСТИТУТИ

Бюлетен советської амбасади в Вашинґтоні подає, що „на будову медичних днститутів на Україні призначено 65 міліонів карбованців".

З ДРОГОБИЧЧИНИ ДО КИЄВА

Советські джерела подають, що „започатковано працю над пляном, який має на меті побудування ґазового проводу з Дашави в Дрогобицькій області до Києва".

ПОЛЯКИ ДО КАТОЛИКІВ СВІТУ

Польські кола в Римі апелюють до католицького світу в справі ратунку польського духовенства в Польщі, переслідуваного, як кажуть, комуністами. Кажуть, що як большевики ввійшли в Люблинську округу, то вивезли майже всіх ксьондзів з цеї дієцезії до Росії, в числі 417, а розстріляли 12 ксьондзів, професорів Люблинського університету.

УКРАЇНЦІ В ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ

Московська „Правда" оголошує, що між нагородженими медалями і ордерами вояками червоної армії є 441,806 українців. Русских є 2,183,326.

„РУССКАЯ ДЕВУШКА"

Московська „Правда" помістила дуже гарне оповідання п. н. „Марія", якої автором є Б. Полевой. Отсею „Марією" є геройська дівчина з Одеси, себто з України, що має типічне українське прізвище „Шевчук". Про неї розповідає старший ефрейтор з таким теж типічним українським прізвищем як Микола Завихвіст. Та в оповіданню ні слова про Україну чи українське походження героїні. Зате зазначено, що це „історія о русской девушке".

РОСІЙСЬКЕ ПРАВОСЛАВІЯ ПОЗА РОСІЄЮ

Нюйорський „Нови Свят" помістив кореспонденцію з Єрусалиму, в якій Людвік Берґер пише про „вибір патріярха всеї Росії". Каже, що „вибір нового московського патріярха є політичною спробою советської сили серед православної церкви поза Росією", та що „це не є винахід теперішнього російського режіму, що греко-православна церква поза Росією є одним з найліпших способів поширювання російських впливів поза границею". Далі описує, як до Єрусалиму прибув М. Соколов, греко-православний аташе советського посольства в Каїрі, щоб доручити патріярхови греко-православної церкви в Єрусалимі запросини поїхати до Москви на вибір московського патріярха.

У ПОЛЯКІВ, А ЯК У НАС?

Дня 25. лютого відбувся в Дітройті зїзд Конґресу Американських Поляків з одного тільки стейту Мишиґен, на якому зложили $8,040 на кошти інформовання американців про польську справу.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ЩО РОБИТИ У ШЕВЧЕНКОВІ ДНІ?

Як славимо когось з нашого роду, то нам здається, що тим вище ставимо і себе самих. От, яка велика людина, яка благородна, яка геройська, яка культурна, яка патріотична, а я з його роду, з його крови, з його народу! Як так, той й в мене щось з того мусить бути, бож усі ми діти одної Неньки, бож усі ми одна Родина.

Чи не так часом відчуваємо, може й несвідомо, навіть добре над тим не застановляючись?

А як так відчуваємо, то як на це реагуємо? Що робимо, щоби ми були ділами споріднені з тою великою Людиною, що з нашої крови, з нашого роду?

Учітеся брати мої, думайте, читайте! До того так гарячо взивав нас Шевченко, як гарячо благав, щоб ми ще й в останню мінуту свого життя памятали за скатовану Матір-Україну.

А чи думаємо ми про те, щоб принаймні наші діти чи внуки хоч дечого навчились про Шевченка і Україну? Чи даємо їм у руки хоч книжку в англійській мові, щоб хоч тим способом дещо прочитали, дечого навчились, щоб опісля могли лекше роздумувати над народом, з якого вийшли, та який видав таких геніяльних і благородних людей як Шевченко?

Подумайте над тим, а роздумавши таки того самого дня замовте одну, дві, чи більше таких книжок — в першу чергу для своїх власних дітей і внуків. А далі, щоб помогти поширити Шевченкову Правду — себто Правду України — серед якнайбільшого числа американців.

Як так зробите, тоді можете сказати: Цього року я відсвяткував память Великого Мученика за кращу долю українського народу і всіх мучених і гноблених у цілому світі.

НЕВІДСВЯТКОВАНА РІЧНИЦЯ

На день 7. березня припадає річниця памятного в історії дня з 1936. року, коли Гітлер повів німецькі війська через ріку Рен та проголосив світови, що він подер версайський договір та визволив Райнлянд для Німеччини.

Хоча Гітлер тоді ще не мав сили протиставитися Аліянтам і дав своїм військам тайний приказ на випадок спротиву з боку Аліянтів відступати до Німеччини без бою, Аліянти такого спротиву не проявили. Вони думали замирити Гітлера малим уступством. Замісць цього одначе вони тільки виробили в ньому смак до таких агресивних кроків. Від шпички він перейшов недовго до телички, а закінчив тим, що посягнув загребучими руками по панування над усім світом.

У девяту річницю того вступлення в Ренщину Гітлер, а з ним цілий німецький нарід, може розглядати плоди своєї політики, якщо він до спокійного розважання в нинішний мент здібний. У девяту річницю того переходу через Рен, котрим Гітлер почав свою політику блофу, застрашування й здобичництва, в Райнлянді німецький уряд уже не має влади. З тріюмфальної колись потуги Гітлера осталися хіба лихі спогади. Населення, що його Гітлер нібито визволив, нині криється по пивницях, з ляку перед кулями й бомбами на вулицю не показується, а як з конечности вийти мусить, то на вулиці по рабськи запобігає ворожої ласки, підставляючи замісць „Гайль Гітлер!" новий салют: „Гайль Айзенгавер!"

Та важніше не минуле і не сучасне, а те, що має прийти, і то неминуче. Райнлянд у цьому майбутньому марниця, бо заняття Надренщини це тільки пригравка до розгрому й окупації всеї Німеччини. І це знає й Надренщина, і це знає весь німецький народ, хоч признати це не дозваляє йому його божевільний вожд. І на це німецький народ нічого не може вдіяти. Навіть знаючи неминучу свою долю, не може здачою пробувати добитися їх ласки, бо божевільний його вожд усю владу, яку німецький народ йому віддав у своїм нерозумі, тепер уживає якраз на те тільки, аби унеможливити тому народови найти який-такий можливий розумний вихід зо страшної ситуації, аби втягнути весь німецький народ у ту пропасть, котрої її божевільному вождови не минути.

РОСІЙСЬКА ЕМІГРАЦІЯ І СОВЕТИ

„Митрополит Евлогій та В. Маклаков відвідали в Парижі советського посла Богомолова" — подає нюйорське Нове Русское Слово з 7. березня б. р. як сензацію, передану з Парижа її кореспондентом. Далі пишеться, що „російська політична еміграція" вже примирилась з советською владою в Росії. Дня 14. лютого відвідала советського посла в Парижі Богомолова делегація, на чолі якої був В. А. Маклаков, голова Російського Еміґрантського Комітету, що заявив послови, що вони прийшли повитати „представника батьківщини і взяти участь в її боротьбі з ворогами-агресорнами", забуваючи цілковито і назавжди „про вороже наставлення до советської влади і боротьбу з нею". Богомолов приняв отсю „патріотичну заяву" та додав, що ще вище понад „русский патріотизм" стоїть „советський патріотизм", а опісля попостив делегатів „завтраком", при якім підніс перший тоаст „за хоробру червону армію і її вождя, маршала Сталіна". Перед цею делегацією був в Богомолова російський митрополит Евлогій, голова західноевропейської російської епархії. Він мав заявити, що думає зречися своєї підлеглости константинопольському патріярхови, а підчинитись московському патріярхови Алексію. Усе це, пише кореспондент, зробило на російську еміграцію в Парижі „потрясаюче враження".

ЛІНІЯ КУРЗОНА

Про неї пише в Вейнбаум в газеті „Новое Русское Слово" з 7. березня б. р. Читаємо там між іншим таке:

„Дня 17. березня 1919 року маршал Фош заявив Верховній Аліянтській Раді, що українці ідуть на Львів, щоби забрати місто від поляків. Фош заявився за те, щоб вислати на оборону міста польські і румунські війська. Проти того гостро виступив Ллойд Джордж, тодішний британський міністер заграничних справ. Характеристичним є один з його доказів: Ще ніхто не рішив, що Львів буде відданий полякам. Було ухвалено домагатись негайного перемиря між українцями і поляками. Львів оставити тимчасово в польських руках, а нафтові поля по сусідстві — українцям. Обіцяти українцям, що їхні претенсії на Львів будуть розглянені в Парижі, якщо вони згодяться на перемиря".

Оце рішення, пише Вейнбаум, мало такі наслідки, що аліянтська комісія для польських справ занялась проведенням „російсько-польської границі на північ від Галичини". Комісія, в якій був учасником Р. Х. Лорд, професор Гарвардського університету, ту границю начеркнула.

Це було в 1919 році. В 1920 році прийшло до війни між Польщею і Советами, яка вкінці дійшла до того, що советські війська опинились під Варшавою. Тоді польський премієр Грабскі просив Англію помочі. Дня 11. липня 1920 року Ллойд Джордж і британський міністер заграничних справ лорд Курзон, запропонували Советам „російсько-польську границю по лінії, яку рік передше затвердила Мирова Конференція в Парижі". Але Курзон зробив тепер таку зміну, що провів ту лінію через Галичину „на захід від Рави Руської, на схід від Перемишля до Карпат".

Ось це є лінія Курзона.